

Reformy Římské kurie po vyhlášení Kodexu kanonického práva z roku 1983 do Apoštolské konstituce Praedicate Evangelium

Agnieszka Romanko

Úvod

Dne 25. ledna 1983 vyhlásil papež Jan Pavel II. Kodex kanonického práva.¹ Římské kurii se zákonodárce kodexu věnuje ve dvou kánech (kán. 360–361), které odkazují na podrobné předpisy. V době promulgace CIC/1983 byla tehdy platným zvláštním zákonem apoštolská konstituce *Regimini Ecclesiae universae*,² na jejímž základě byla reorganizována Římská kurie podle zásad Druhého vatikánského koncilu.³ Po promulgaci CIC/1983 vyvstala potřeba reformovat Římskou kurii, což papež Jan Pavel II. uskutečnil v roce 1988 apoštolskou konstitucí *Pastor bonus*⁴ (dále jen PB) s odůvodněním: „[...] aby obnova práva zavedená novým Kodexem kanonického práva [...] byla v jistém smyslu dokončena a definitivně uskutečněna“

¹ *Codex Iuris Canonici auctoritate Ioannis Pauli PP. II promulgatus* (25. 1. 1983), in: AAS 75 (1983), pars II, s. 1–317, dále jen CIC/1983.

² PAULUS PP. VI, *Constitutio apostolica de Romana Curia Regimini Ecclesiae universae* (15. 8. 1967), in: AAS 59 (1967), s. 885–928.

³ Papež Pavel VI. vytvořil tuto strukturu Římské kurie: Papežský státní sekretariát a Rada pro veřejné záležitosti církve, 9 posvátných kongregací (pro nauku víry, východní církve, biskupy, disciplínu svátostí, obřady, klérus, řeholní a světské instituty, katolickou výchovu, evangelizaci národů), 3 sekretariáty (pro jednotu křesťanů, pro nekřesťany, pro nevěřící), Radu laiků a Papežskou komisi pro studium Iustitia et Pax, 3 tribunály (Nejvyšší tribunál Apoštolské signatury, Posvátnou římskou rotu, Posvátnou apoštolskou penitenciárii), jakož i 6 úřadů (Apoštolskou kancelář, Správu ekonomických záležitostí Apoštolského stolce, Apoštolskou kameru, Správu majetku Apoštolského stolce, Správu papežského domu, Hlavní statistický úřad církve).

⁴ IOANNES PAULUS PP. II, *Constitutio apostolica de Romana Curia Pastor bonus* (28. 6. 1988), in: AAS 80 (1988), s. 841–912, dále jen PB.

(PB, Úvod, č. 13). V reformě Římské kurie pokračovali také papež Benedikt XVI. a papež František, který 19. března 2022 vyhlásil závaznou apoštolskou konstituci o Římské kurii a její službě církvi ve světě *Praedicate Evangelium*.⁵

Vzhledem k časové cézuře vymezené roky 1983–2022 budou v tomto článku charakterizovány nejdůležitější reformy Římské kurie provedené v období tří pontifikátů: Jana Pavla II., Benedikta XVI. a Františka.

1. Reforma Římské kurie uskutečněná papežem Janem Pavlem II.

Papež Jan Pavel II. si uvědomoval potřebu reorganizace Římské kurie od samého počátku svého nástupu na Petrův stolec. Mezi přijatými opatřeními lze jmenovat např.: 1) snahu o důkladnou a komplexní reorganizaci struktury a činnosti Římské kurie a 2) ad hoc iniciativy týkající se konkrétních kuriálních institucí.

1.1 Iniciativy směřující ke komplexní reorganizaci Římské kurie

Od počátku svého pontifikátu se zabýval „[...] touto závažnou záležitostí, přičemž se neptal pouze na názor jednotlivých dikasterií, ale radil se s celým kardinálským kolegiem“ (PB, Úvod, č. 6). Ještě v roce promulgace CIC/1983 zřídil komisi, která měla prostudovat Apoštolskou konstituci *Regimini Ecclesiae universae* v souvislosti s reorganizací struktur Římské kurie, přičemž vzal v úvahu stanoviska kardinálů vypracovaná na dvou generálních konzistořích věnovaných této otázce. Plodem práce komise byl „Nástin vlastního práva Římské kurie“ (PB, úvod, č. 6).⁶ Dokument však nebyl schválen.

⁵ FRANCISCO PAPA, *Costituzione Apostolica sulla Curia Romana e il suo servizio alla Chiesa nel mondo Praedicate Evangelium* (19. 3. 2022), in: *Communicationes* 54 (2022), č. 1, s. 9–81, dále jen PE.

⁶ Viz *Schema legis peculiaris de Curia Romana*, Typis Polyglottis Vaticanis 1985. Schéma navrhuje následující strukturu Římské kurie: Secretaria Apostolica, Congregatio de Doctrina Fidei, Congregatio de episcoporum munere, Congregatio de Ecclesiis Orientalibus, Congregatio de Gentium Evangelizatione seu de Propaganda Fide, Congregatio de Rationibus cum Civitatibus, Congregatio de Presbyterorum et Diaconorum munere, Congregatio de Vita Consecrata et Apostolica, Congregatio de Laicorum Apostolatu, Congregatio de Sacramentis, Congregatio de Cultu Divino, Congregatio de Institutione Catholica, Congregatio de Causis Canonizationis Sanctorum, Paenitentiarum Apostolica, Supremum Iustitiae Dicasterium seu Tribunal Signaturae Apostolicae, Tribunal Apostolicum Appellationis seu Rota Romana, Pontificium Consilium de Legibus Interpretandis, Pontificium Consilium ad Unitatem Christianorum Fovendam, Pontificium Consilium pro Dialogo

Následně speciálně vytvořená „komise kardinálů“ vypracovala „zvláštní zákon pro Římskou kurii a odpovídajícím způsobem jej přizpůsobila novému Kodexu kanonického práva“ (PB, Úvod, č. 6). Papež Jan Pavel II. v Úvodu k Apoštolské konstituci *Pastor bonus* vysvětlil, že „[...] právě tento partikulární zákon tvoří obsah této konstituce, kterou promulguji u příležitosti 400. výročí promulgace Apoštolské konstituce *Immensa aeterni Dei* Sixtem V. [...], 80. výročí vydání *Sapientii consilio* sv. Pia X. a k 20. výročí schválení konstituce *Regimini Ecclesiae universae* Pavla VI., s níž je tato konstituce úzce spojena, neboť vychází ze stejných předpokladů a inspirací a je svým způsobem, stejně jako ona, plodem Druhého vatikánského koncilu“ (PB, Úvod, č. 6).

Římský biskup uvedl pět hlavních důvodů, proč je třeba provést komplexní reformu Římské kurie:

1. přizpůsobit strukturu Římské kurie současné době;
2. dokončit obnovu práva zavedenou Kodexem kanonického práva promulgovaným v roce 1983;
3. přizpůsobit dikasteria a kuriální úřady úkolům, které jim byly svěřeny;
4. přezkoumat činnost tzv. pokoncilních institucí;
5. přijmout nové iniciativy ke koordinaci spolupráce mezi dikasterii.

„Jedním slovem,“ zdůvodňuje Jan Pavel II., „snažil jsem se udělat rozhodný krok vpřed, aby struktura a činnost kurie stále více odpovídala ekleziologii Druhého vatikánského koncilu; aby byla stále více schopna dosahovat pastoračních cílů vyplývajících z povahy kurie a aby stále konkrétněji odpovídala potřebám církevního a světského společenství“ (PB, Úvod, č. 13).

Pokud jde o strukturu a obsah Apoštolské konstituce *Pastor bonus*, je třeba zdůraznit, že univerzální zákonodárce – po obsáhlém úvodu obsahujícím genezi a důvody vyhlášení nové konstituce – nejprve definoval Římskou kurii (čl. 1), strukturu dikasterií (čl. 2–10) a závaznou proceduru (čl. 11–21). Poté charakterizoval setkání kardinálů (čl. 11–25), vazby na partikulární církve (čl. 26–27), návštěvu

---

inter Religiones, Pontificium Consilium pro non Credentibus, Pontificium Consilium pro Familia, Pontificium Consilium de Iustitia, Pace et Christiana Caritate, Pontificium Consilium pro Cultura, Pontificium Consilium pro Communicationibus Socialibus, Pontificia Commissio pro Spiritualibus Migratorum atque Itinerantium Cura, Pontificia Commissio de Apostolatu pro Valetudinibus Administris, Camera Apostolica, Praefectura Pontificalis Domus, Praefectura Rerum Oeconomicarum Sanctae Sedis, Administratio Patrimonii Sedis Apostolicae. Analýzu schématu podává: SZTAFROWSKI, Edward, *Kuria Rzymska Jana Pawła II*, in: *Prawo Kanoniczne* 33 (1990), č. 1–2, s. 33–35.

ad limina Apostolorum (čl. 28–32),⁷ a poukázal na pastorační charakter činnosti Římské kurie (čl. 33–35) a Centrálního úřadu pro práci (čl. 36).⁸ Dále stanovil, že konstituce má být doplněna o *Ordo servandus* (jednací řád pro vyřizování záležitostí v kurii), přičemž každé dikasterium má mít svůj vlastní *Ordo servandus* (čl. 37–38).

Papež Jan Pavel II. rozlišil ve struktuře Římské kurie:

- Státní sekretariát (čl. 39–47);
- 9 kongregací: pro nauku víry, východní církve, bohoslužbu a svátosti, blahorečení a svatořečení, biskupy, evangelizaci národů, klérus, instituty zasvěceného života a společnosti apoštolského života, semináře a studijní instituty (čl. 48–116);
- 3 tribunály: Apoštolskou penitenciárii, Nejvyšší tribunál Apoštolské signatury, Tribunál Římské roty (čl. 117–130);
- 12 papežských rad: Papežské rady pro laiky, pro jednotu křesťanů, pro rodinu, Iustitia et Pax, Cor Unum, pro pastorační migrantů a lidí mimo domov, pro pastorační zdravotníků, pro výklad legislativních textů, pro mezináboženský dialog, pro dialog s nevěřícími, pro kulturu, pro sdělovací prostředky (čl. 131–170);
- 3 úřady: Pokladnu Apoštolského stolce, Správu majetku Apoštolského stolce, Prefekturu ekonomických záležitostí Apoštolského stolce (čl. 171–179);
- instituce: Prefekturu papežského domu, Úřad pro papežské bohoslužby (čl. 180–182);
- advokáty (čl. 183–185);
- jakož i další instituce související s Apoštolským stolcem (čl. 186–193).⁹

1.2 Přijímání rozhodnutí ke zlepšení každodenní činnosti Římské kurie

Papež Jan Pavel II. vedle přípravy nové Apoštolské konstituce o Římské kurii průběžně zlepšoval činnost této instituce. Proto po promulgaci CIC/1983 a před promulgací Apoštolské konstituce *Pastor bonus* provedl následující změny:

⁷ Viz přílohu: Adnexum I, *De pastoralis momento Visitationis „ad limina Apostolorum“ de qua in articulis a 28 ad 32*, in: AAS 80 (1988), s. 913–917.

⁸ Viz přílohu: Adnexum II, *De Apostolicae Sedis adiutoribus uti laboris Communitate de qua in articulis a 33 ad 36*, in: AAS 80 (1988), s. 918–923.

⁹ V tomto článku autorka záměrně nepopisuje vyčerpávajícím způsobem kompetence jednotlivých dikasterií a institucí Římské kurie v souladu s Apoštolskou konstitucí *Pastor bonus*, neboť na toto téma bylo napsáno mnoho cenných studií, viz mj. SZTAFROWSKI, Edward, *Kuria Rzymska Jana Pawła II...*, s. 21–81; SITARZ, Mirosław, *Kuria Rzymska*, in: Słownik Prawa Kanonicznego, Warszawa, 2004, kol. 101–102.

1. zřídil Papežskou komisi pro autentický výklad Kodexu kanonického práva;¹⁰
2. vytvořil dvě samostatné kongregace, tj. Kongregaci pro svátosti a Kongregaci pro bohoslužbu¹¹ a
3. zřídil Papežskou komisi pro apoštolát zdravotníků.¹²

Reforma Římské kurie však neskončila vyhlášením Apoštolské konstituce *Pastor bonus*. Papež Jan Pavel II. vydal mimo jiné následující rozhodnutí:

1. zřídil Papežskou komisi *Ecclesia Dei*, která měla vést dialog s následovníky arcibiskupa Lefebvra;¹³
2. zřídil Stálou interdikasteriální komisi pro církve ve východní Evropě¹⁴ a
3. sloučil Papežskou radu pro kulturu s Papežskou radou pro dialog s nevěřícími.¹⁵

2. Reforma Římské kurie uskutečněná papežem Benediktem XVI.

Reformy papeže Benedikta XVI., týkající se Římské kurie, představovaly především změny v tehdy platné apoštolské konstituci *Pastor bonus*, zejména:

1. začleněním Papežské komise *Ecclesia Dei* do Kongregace pro nauku víry;¹⁶
2. vytvořením Papežské rady pro podporu nové evangelizace;¹⁷

¹⁰ IOANNES PAULUS PP. II, *Litterae apostolicae motu proprio datae Pontificia Commissio Codici Iuris Canonici authentice interpretando constituitur* (2. 1. 1984), in: AAS 76 (1984), s. 433–434.

¹¹ Tentýž, *Chirographa Sacra Congregatio pro Sacramentis et Cultu Divino in duas dividitur Congregationes* (5. 4. 1984), in: AAS 76 (1984), s. 494–495.

¹² Tentýž, *Litterae apostolicae motu proprio datae Pontificia Commissio de Apostolatu pro Valetudinis Administris instituitur* (11. 2. 1985), in: AAS 77 (1985), s. 457–461.

¹³ Tentýž, *Litterae apostolicae motu proprio datae quibus Commissio quaedam ad plenam ecclesiam communionem Fraternalitatis sacerdotalis a sancto Pio X sodalium vel eidem coniunctorum expediendam instituitur Ecclesia Dei* (2. 7. 1988), in: AAS 80 (1988), s. 1495–1498.

¹⁴ Tentýž, *Litterae apostolicae motu proprio datae Europae Orientalis quibus Pontificia Commissio «Pro Russia» in Commissionem Interdicasterialem Stabilem pro Ecclesia in Europa Orientali immutatur* (15. 1. 1993), in: AAS 85 (1993), s. 309–310.

¹⁵ Tentýž, *Litterae apostolicae motu proprio datae quibus Pontificium Consilium de Cultura et Pontificium Consilium pro Dialogo cum non credentibus in unum rediguntur Inde a Pontificatus* (25. 3. 1993), in: AAS 85 (1993), s. 549–552.

¹⁶ BENEDICTUS PP. XVI, *Epistulae apostolicae motu proprio datae Ecclesiae unitatem* (2. 7. 2009), in: AAS 101 (2009), s. 710–711.

¹⁷ Tentýž, *Litterae apostolicae motu proprio datae quibus Pontificium Consilium de Nova Evangelizatione Promovenda constituitur Ubicumque et semper* (21. 9. 2010), AAS 102 (2010), s. 788–792.

3. zřízením Úřadu pro finanční informace jako instituce při Svatém stolci v souladu s čl. 186 a 190–191 PB;¹⁸
4. přenesením některých pravomocí Kongregace pro bohoslužbu a disciplínu svátostí na nový Úřad pro dispenze od uzavřených a nedokonaných manželství a pro neplatnost svěcení zřízený u Tribunálu Římské roty;¹⁹
5. převedení pravomocí v oblasti katecheze z Kongregace pro klérus na Papežskou radu pro podporu nové evangelizace²⁰ a
6. převedení pravomocí týkajících se seminářů z Kongregace pro katolickou výchovu na Kongregaci pro klérus.²¹

3. Reforma Římské kurie uskutečněná papežem Františkem

Jedním z hlavních úkolů pontifikátu papeže Františka bylo provedení komplexní reformy Římské kurie. V reorganizaci struktur Římské kurie a institucí spolupracujících se Svatým stolicem lze rozlišit 3 etapy:

1. vytvoření institucí pro přípravu reformy Římské kurie;
2. opravy stávajících struktur a vytvoření nových struktur Římské kurie;
3. Římská kurie podle Apoštolské konstituce *Praedicate Evangelium*.

3.1 Vytvoření institucí pro přípravu reformy Římské kurie

Dne 13. dubna 2013, pouhý měsíc po svém zvolení římským biskupem, oznámil papež František vytvoření skupiny kardinálů, kteří mu mají pomáhat při řízení univerzální církve a vypracovat návrh změn tehdy platné Apoštolské konstituce

¹⁸ Tentýž, *Litterae apostolicae motu proprio datae per la prevenzione ed il contrasto delle attività illegali in campo finanziario e monetario* (30. 12. 2010), in: AAS 103 (2011), s. 7–8. Papež také schválil statut úřadu, viz Tentýž, *Statuto dell'Autorità di Informazione Finanziaria (AIF)* (30. 12. 2010), in: AAS 103 (2011), s. 9–13.

¹⁹ Tentýž, *Litterae apostolicae motu proprio datae quibus Constitutio apostolica Pastor bonus immutatur atque quaedam competientiae a Congregatione de Cultu Divino et Disciplina Sacramentorum ad novum Officium de processibus dispensationis super matrimonio rato et non consummato ac causis nullitatis sacrae Ordinationis, apud Tribunal Rotae Romanae constitutum, transferuntur Quaerit semper* (30. 8. 2011), in: AAS 103 (2011), s. 569–571.

²⁰ Tentýž, *Litterae apostolicae motu proprio datae quibus, mutata Constitutione Apostolica Pastor bonus, competentia de Catechesi ex Congregatione pro Clericis ad Pontificium Consilium de Nova Evangelizatione Promovenda transfertur Fides per doctrinam* (16. 1. 2013), in: AAS 105 (2013), s. 136–139.

²¹ Tentýž, *Litterae apostolicae motu proprio datae quibus commutatur Constitutio Apostolica Pastor bonus, simulque competentia de Seminariis a Congregatione de Institutione Catholica ad Congregationem pro Clericis transfertur Ministrorum institutio* (16. 1. 2013), in: AAS 105 (2013), s. 130–135.

Pastor bonus.²² Papež František proto 28. září 2013 zřídil Radu kardinálů (latinsky *Consilium Cardinalium*).²³ Poté pokračoval v reformě takzvaných institucí, které podporují Apoštolský stolec, a 24. června 2013 zřídil Papežskou referenční komisi při Institutu pro náboženská díla,²⁴ jejímž úkolem bylo shromažďovat informace o právním postavení a činnosti institutu, aby se jeho činnost sladila s posláním Apoštolského stolce. Nakonec 18. července 2013 zřídil Papežskou referenční komisi pro organizaci hospodářských a správních struktur Svatého stolce²⁵ zaměřenou na „zjednodušení a racionalizaci stávajících struktur“ a „obezřetnější plánování hospodářských činností všech vatikánských úřadů“.²⁶

3.2 Úpravy stávajících a vytváření nových struktur Římské kurie

Před vyhlášením zvláštního zákona o Římské kurii papež František pokračoval v její reformě tím, že změnil kompetence některých stávajících kuriálních struktur a vytvořil nová dikasteria či instituce.

3.2.1 Úpravy stávajících struktur Římské kurie

V rámci přípravy na komplexní reformu Římské kurie změnil papež kompetence některých jejich institucí:

1. převedl Řádnou sekci pro správu majetku Apoštolského stolce na Sekretariát pro ekonomické záležitosti;²⁷
2. upřesnil kompetence Správy majetku Apoštolského stolce;²⁸

²² *Comunicato della Segreteria di Stato* (13. 4. 2013), in: Bollettino Sala Stampa della Santa Sede, <<https://press.vatican.va/content/salastampa/it/bollettino/pubblico/2013/04/13/0223/00502.html>> (8. 5. 2023).

²³ FRANCISCUS PP., *Chirographum quo instituitur Consilium Cardinalium ad adiuvandum Romanum Pontificem in Universali Ecclesia gubernanda adque suscipiendum consilium emendationis Constitutionis Apostolicae «Pastor bonus» de Curia Romana* (28. 9. 2013), in: AAS 105 (2013), s. 875–876.

²⁴ Tentýž, *Chirographum quo constituitur Commissio circa Institutum pro Operibus Religionis* (24. 6. 2013), in: AAS 105 (2013), s. 635–636.

²⁵ Tentýž, *Chirographum quo Pontificia Commissio pro ordinatione structurae oeconomicae-administrativae Sanctae Sedis instituitur* (18. 7. 2013), in: AAS 105 (2013), s. 707–708.

²⁶ Tamtéž.

²⁷ FRANCISCUS PP., *Litterae apostolicae motu proprio datae de translatione Sectionis Ordinariae Administrationis Patrimonii Apostolicae Sedis ad Secretariam de Re Oeconomica Confermando una tradizione plurisecolare* (8. 7. 2014), in: AAS 106 (2014), s. 618–620.

²⁸ Tentýž, *Litterae apostolicae motu proprio datae de nonnullis officiis in rem oeconomicam-numerariam I beni temporalis* (4. 7. 2016), in: AAS 106 (2016), s. 862–865.

3. přenesl kompetence týkající se svatyní na Papežskou radu pro podporu nové evangelizace;²⁹
4. zrušil Papežskou komisi *Ecclesia Dei* a přenesl její kompetence na Kongregaci pro nauku víry³⁰ a
5. změnil vnitřní strukturu Kongregace pro nauku víry.³¹

3.2.2 Vytvoření nových struktur Římské kurie

Papež František vytvořil:

1. Radu pro ekonomické záležitosti, Sekretariát pro ekonomiku a Úřad generálního auditora;³²
2. Sekretariát pro komunikaci,³³ jehož název v roce 2018 změnil na Dikasterium pro komunikaci;³⁴
3. Dikasterium pro laiky, rodinu a život;³⁵

²⁹ Tentýž, *Litterae apostolicae motu proprio datae quibus competentiae de Sanctuariis ad Pontificium Consilium de Nova Evangelizatione Promovenda transferuntur Sanctuarium in Ecclesia* (11. 2. 2017), in: AAS 109 (2017), s. 335–338.

³⁰ Tentýž, *Litterae apostolicae motu proprio datae de supprimenda Pontificia Commissione «Ecclesia Dei»* (17. 1. 2019), in: AAS 111 (2019), s. 111–113.

³¹ Tentýž, *Litterae apostolicae motu proprio datae con la quale viene modificata la struttura interna della Congregazione per la Dottrina della Fede Fidem servare* (11. 2. 2022), <https://www.vatican.va/content/francesco/it/motu_proprio/documents/20220211-motu-proprio-fidem-servare.html> (8. 5. 2023).

³² Tentýž, *Litterae apostolicae motu proprio datae ad Novum Consilium instituendum pro Coordinatione Rerum Oeconomicarum ac Administratoriarum Sanctae Sedis Civitatisque Vaticanae Fidelis dispensator et prudens* (24. 2. 2014), in: AAS 106 (2014), s. 164–165; Tentýž, *Statuti dei nuovi organismi economici* (22. 2. 2015), in: Communicationes 47 (2015), s. 25–44.

³³ Tentýž, *Lettera apostolica in forma di motu proprio L'attuale contesto comunicativo* (27. 6. 2015), in: AAS 107 (2015), s. 591–592; Tentýž, *Statuta Segreteria pro Communicatione conditae Litteris Apostolicis Motu Proprio datis „L'attuale contesto” quae antea publici iuris factae sunt* (6. 9. 2016), in: AAS 108 (2016), s. 1051–1058.

³⁴ Tentýž, *Rescriptum ex Audientia Ss.mi: Rescritto del Santo Padre con il quale ha deciso che la Segreteria per la Comunicazione si chiami d'ora in poi „Dicastero per la Comunicazione”* (23. 6. 2018), <<https://press.vatican.va/content/salastampa/it/bollettino/pubblico/2018/06/23/0476/01039.html>> (8. 5. 2023).

³⁵ Tentýž, *Litterae apostolicae motu proprio datae quibus Dicasterium pro Laicis, Familia et Vita constituitur* (15. 8. 2016), in: AAS 108 (2016), s. 963; Tentýž, *Statutum novi Dicasterii pro Laicis, Familia et Vita Sedula Mater* (4. 6. 2016), in: AAS 108 (2016), s. 964–967. Zrušeny byly čl. 131–134 PB a rovněž čl. 139–141 PB.

4. Dikasterium pro integrální lidský rozvoj³⁶ a
5. Třetí sekci Státního sekretariátu – Sekci pro diplomatický personál Svatého stolce.³⁷

3.3 Struktura Římská kurie podle Apoštolské konstituce *Praedicate Evangelium*

Po devíti letech práce na reformě Římské kurie vstoupila 5. června 2022 v účinnost Apoštolská konstituce o Římské kurii a její službě církvi ve světě *Praedicate Evangelium*, dále jen PE. Papež František uvedl význam uskutečněné reformy: „reforma není cílem sama o sobě, ale prostředkem k vydávání silného křesťanského svědectví, k podpoře účinnější evangelizace, k podpoře plodnějšího ekumenického ducha, k podpoře konstruktivnějšího dialogu se všemi. Reforma, kterou si vroucně přála většina kardinálů na generálních shromážděních před konkláve, by měla dále zdokonalit totožnost samotné Římské kurie, totiž pomáhat Petrovu nástupci při výkonu jeho nejvyššího pastýřského úřadu ve prospěch univerzální církve a ve službě této církvi a partikulárním církvím [...]“ (PE, Preambule, čl. 12). Římská kurie má v současnosti tuto strukturu:

- Státní sekretariát skládající se ze tří sekcí, tj. pro všeobecné záležitosti, pro vztahy se státy a mezinárodními organizacemi a pro diplomatický personál Svatého stolce (čl. 44–52);
- 16 dikasterií: Dikasterium pro evangelizaci (čl. 53–68), Dikasterium pro nauku víry (čl. 69–78), Dikasterium pro službu milosrdenství (čl. 79–81), Dikasterium pro východní církve (čl. 82–87), Dikasterium pro bohoslužby a svátosti (čl. 88–97), Dikasterium pro blahořečení a svatořečení (čl. 98–102), Dikasterium pro biskupy (čl. 103–112), Dikasterium pro klérus (čl. 113–120), Dikasterium pro instituty zasvěceného života a společnosti apoštolského života (čl. 121–127), Dikasterium pro laiky, rodinu a život (čl. 128–141), Dikasterium pro podporu jednoty křesťanů (čl. 142–146), Dikasterium pro mezináboženský dialog (čl. 147–152), Dikasterium pro kulturu a vzdělávání (čl. 153–162),

³⁶ Tentýž, *Litterae apostolicae motu proprio datae quibus Dicasterium ad integram humanam progressionem fovendam constituitur Humanam Progressionem* (17. 8. 2016), in: AAS 108 (2016), s. 968; Tentýž, *Statutum novi Dicasterii ad Integram Humanam Progressionem Fovenda* (17. 8. 2016), AAS 108 (2016), s. 969–972. Zrušeny byly čl. 142–153 PB.

³⁷ *Communiqué of the Secretariat of State* (21. 11. 2017), <<https://press.vatican.va/content/salastampa/en/bollettino/pubblico/2017/11/21/171121c.html>> (8. 5. 2023).

- Dikasterium pro službu integrálnímu lidskému rozvoji (čl. 163–174), Dikasterium pro legislativní texty (čl. 175–182) a Dikasterium pro komunikaci (čl. 183–188);
- 3 justiční orgány: Apoštolská penitenciárie (čl. 190–193), Nejvyšší tribunál Apoštolské signatury (čl. 194–199) a Tribunál Římské roty (čl. 200–204);
  - 6 ekonomických orgánů: Rada pro ekonomické záležitosti (čl. 205–211), Sekretariát pro ekonomiku (čl. 212–218), Správa majetku Apoštolského stolce (čl. 219–221), Úřad generálního auditora (čl. 222–224), Komise pro vyhrazené záležitosti (čl. 225–226) a Výbor pro investice (čl. 227);
  - 3 úřady: Prefektura papežského domu (čl. 228–230), Papežský úřad pro liturgické slavnosti (čl. 231–234) a Kamerlengo Svaté církve římské (čl. 235–237);
  - advokáti (čl. 238–240);
  - instituce spojené se Svatým stolicem (čl. 241–249).

4. Aktuálnost právní úpravy CIC/1983 o Římské kurii

Je třeba si položit otázku, zda je právní úprava týkající se Římské kurie ve znění ustanovení CIC/1983 (kán. 360–361) dosud platná, tedy do jaké míry se zde uplatňuje princip *lex posterior derogat priori*.

Ustanovení kánonu 360 zní: „Římská kurie, jejímž prostřednictvím papež obvykle vyřizuje záležitosti všeobecné církve a která jeho jménem a z jeho pověření plní úkoly pro dobro a službu církvím, zahrnuje Papežský státní sekretariát, Radu pro veřejné záležitosti církve, kongregace, tribunály a další instituce, jejichž struktura a kompetence jsou stanoveny zvláštním zákonem.“

Zvláštním zákonem je v současnosti Apoštolská konstituce *Praedicate Evangelium*. Podle ustanovení jejího čl. 1 je Římská kurie „instituce, kterou římský biskup běžně používá při výkonu svého nejvyššího pastýřského úřadu a svého univerzálního poslání ve světě. Slouží papeži, nástupci svatého Petra, a biskupům, nástupcům apoštolů, způsobem odpovídajícím povaze každého z nich, plní svou vlastní funkci v evangelijním duchu, jedná ve prospěch a ve službě společenství, jednotě a budování všeobecné církve a věnuje pozornost potřebám světa, v němž je církev povolána plnit své poslání.“

Pojetí Římské kurie jako instituce sloužící římskému biskupovi tedy není zastaralé, a protože není institucí z Božího ustanovení, lze její strukturu přizpůsobit a reformovat podle místních a dobových okolností.

Nejprve byla zrušena Rada pro veřejné záležitosti církve. Na jejím místě byla vytvořena Druhá sekce Státního sekretariátu, nyní Sekce pro vztahy se státy a mezinárodními organizacemi. Ve struktuře Římské kurie již neexistují kongregace. Dosavadní kongregace papež přejmenoval na dikasteria. Článek 12 § 1 Apoštolské konstituce *Praedicate Evangelium* definuje Římskou kurii takto: „Římská kurie se skládá ze Státního sekretariátu, dikasterií a orgánů, které mají právně rovné postavení.“

Resumé

Článek popisuje nejdůležitější reformy Římské kurie provedené během tří pontifikátů papeže Jana Pavla II., Benedikta XVI. a Františka, počínaje vyhlášením Kodexu kanonického práva z roku 1983 až po vyhlášení Apoštolské konstituce *Praedicate Evangelium*. Nutno podotknout, že ve zkoumaném období byla struktura Římské kurie mnohokrát změněna. Docházelo ke změně kompetencí jednotlivých dikasterií i k vytváření zcela nových dikasterií. Komplexní reforma Římské kurie byla proto mimořádně potřebná a očekávaná.

Summary

The Reform of the Roman Curia from the Promulgation of CIC/1983 until the Apostolic Constitution *Praedicate Evangelium*

The article characterizes the most important reforms of the Roman Curia carried out during the three pontificates of Pope John Paul II, Benedict XVI and Francis, starting from the promulgation of the Code of Canon Law of 1983 to the promulgation of the apostolic constitution *Praedicate Evangelium*. It should be noted that at that time the structure of the Roman Curia was modified many times, especially the competences of individual dicasteries or the creation of new ones. Therefore, a comprehensive reform of the Roman Curia was extremely needed and awaited.

Klíčová slova: papež Jan Pavel II., papež Benedikt XVI., papež František, apoštolská konstituce, motu proprio, dikasterium

Keywords: Pope John Paul II, Pope Benedict XVI, Pope Francis, apostolic constitution, motu proprio, dicastery

Autorka

Dr Agnieszka Romanko je docentkou na Katedře církevního veřejného a ústavního práva Fakulty práva, kanonického práva a správy Katolické univerzity Jana Pavla II. v Lublinu. Specializuje se především na hierarchický systém církve. Její současný výzkum je zaměřen na téma: konkordátní právo a pluralitní společnost.

Author

Dr Agnieszka Romanko is an Associate Professor in the Department of Public and Constitutional Church Law at the Faculty of Law, Canon Law and Administration of John Paul II Catholic University of Lublin (Poland). She specializes primarily in the hierarchical system of the Church. Her current research is: the concordat law and the pluralistic society.

Kontakt**Dr Agnieszka Romanko**

The John Paul II Catholic University of Lublin
Faculty of Law, Canon Law and Administration
Al. Raclawickie 14
20-950 Lublin
Poland

e-mail: agnieszka24@kul.pl